

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Deres ref: 24/2444

Vår ref: ams

Dato: 15.10.2024

Høring om endringer i arbeidsmiljøloven – gjennomgang av Arbeidstilsynets virkemidler og forslag til nye hjemler

Det vises til mottatt høring om endringer i arbeidsmiljøloven – gjennomgang av Arbeidstilsynets virkemidler og forslag til nye hjemler. Høringen er sendt Akademikernes medlemsorganisasjoner for eventuelle innspill. Vi gir med dette vårt høringssvar.

Generelt

Akademikerne mener det er viktig at Arbeidstilsynet - og politiet - har tilstrekkelige med målrettede virkemidler rettet mot arbeidsmiljøkriminalitet (a-krim).

Akademikerne er enig i at det kan være behov for å gi tilsynet noen særskilte verktøy til bruk mot «den mest useriøse delen av arbeidslivet» og «særlig myntet på situasjoner hvor useriøse og kriminelle aktører mer eller mindre aktivt unndrar seg Arbeidstilsynets ordinære tilsynsvirksomhet», jf. høringsnotatet pkt. 1.1. Selv om dette ifølge høringsnotatet dreier seg om et fåtall virksomheter, er vi enig i at det er viktig å få på plass noen flere verktøy rettet særskilt mot disse aktørene (målgruppen).

Arbeidstilsynet har i dag en «verktøykasse» som de mener er tilstrekkelig i normalsituasjoner «både hva gjelder fleksibilitet og effektivitet», jf. høringsnotatet pkt. 1.1. Virkemidlene som foreslås kommer i tillegg til denne «verktøykassen». Mange av forslagene er av svært inngripende art. Vi vil derfor påpeke at det er viktig at nye inngripende verktøy som tilsynet måtte få, må begrenses til det helt nødvendige og innrettes slik at de begrenses til målgruppen for tiltakene. De foreslåtte nye verktøyene er med andre ord ikke verktøy for tilsynet i normalsituasjoner. Det er også viktig at tiltak som innebærer saksbehandling fra tilsynets side, som forslaget om å ilegge overtredelsesgebyr på stedet, gjennomføres av saksbehandlere med juridisk kompetanse, jf. også høringsnotatet pkt. 11.9.2. De forslagene som fører til lovendring, mener vi også bør evalueres etter noe tid for å vurdere om de er innrettet korrekt, eller om det er behov for andre tiltak.

Nedenfor følger våre merknader til enkelte av lovforslagene.

Opplysningsplikt – forslag om å utvide plikten til å omfatte andre virksomheter enn den tilsynet er rettet mot

Som det fremgår av høringsnotatet, er det svært få tilfeller hvor det har vært nødvendig for Arbeidstilsynet å iverksette pressmidler overfor virksomhetene for å få utlevert nærmere angitte opplysninger. Slik vi forstår det, dreier det seg gjennomsnittlig for de siste ti årene, om 14 årlige vedtak. Når det foreslås å utvide rekkevidden av dagens opplysningsplikt til også å gjelde «tredjeparter», kan dette oppleves svært inngripende for dem som ikke er aktører i den virksomheten som tilsynet er rettet mot. Vi støtter derfor at tiltaket rettes mot «virksomheter» og ikke privatpersoner. I lys av målgruppen man ønsker å nå, ber vi departementet se nærmere på om forslaget kan strammes noe mer inn for å gjøre dette tydeligere.

Det er for øvrig viktig at personvernet overholdes i saker om opplysningsplikt. Påpekningen i lovforslaget om at opplysninger omfattet av personvernforordningen artikkel 9 ikke kan kreves utlevert, er viktig. Siden også de øvrige personvernreglene må følges, stiller vi spørsmål om påpekningen i lovutkastet er tilstrekkelig.

Bevissikring i virksomheter og i private hjem

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det bør innføres en egen bestemmelse om bevissikring i arbeidsmiljøloven. Akademikerne mener dagens adgang til bevissikring via ordinære domstoler i utgangspunktet bør være tilstrekkelig ut fra hensynet til rettsikkerheten.

Vi ser at tilsynet i helt spesielle unntakstilfeller kan ha behov for rask bevissikring for å hindre bevisforspillelse, men mener uansett at forslaget vil være svært inngripende, ikke minst ved bevissikring i private hjem. Hensynet til privatlivets fred må veie tungt.

I lys av øvrige inngripende tiltak som nå foreslås, er dette tiltaket så inngripende i den private sfæren, at vi mener det trengs nærmere utredning. Det vil også være nyttig å få evaluert erfaringene med øvrige tiltak, før dette tiltaket eventuelt vurderes nærmere. Frem til evaluering skjer, bør det i stedet kartlegges i hvilket omfang dette tiltaket ville kunne hatt avgjørende effekt sammenlignet med dagens adgang til bevissikring via domstolene. Om departementet ønsker å begrense forslaget til bevissikring i virksomheter, mener vi uansett at det fremsatte forslaget bør strammes noe mer inn om hvilke alvorlige lovbrudd det skal omfatte, og at det bare skal benyttes i unntakstilfeller og begrenses til der det er helt nødvendig.

Overtredelsesgebyr overfor fysiske personer

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det er behov for å innføre en hjemmel for å ilegge et begrenset overtredelsesgebyr (på inntil 25 G) overfor fysiske personer ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av en rekke av arbeidsmiljølovens bestemmelser. Dette kommer i tillegg til dagens regler om overtredelsesgebyr mot virksomheter hvor maksgebyret nylig ble økt til 50 G.

Akademikerne ser at det kan være behov for dette tiltaket som en sikkerhetsventil i de unntakstilfeller hvor sanksjonering av virksomhetene vil være utilstrekkelig og det er behov for å få tak i «bakmennene». Vi mener likevel at det er behov for å stramme forslaget noe mer inn

både når det gjelder konkretisering av hvilke alvorlige lovbrudd det kan benyttes for, og at det bare skal benyttes i unntakstilfeller der det er helt nødvendig.

Arbeidstilsynets inspeksjonsadgang – politiets bistandsplikt

Akademikerne er i utgangspunktet positiv til å lovfeste en bestemmelse som klargjør politiets bistandsplikt overfor Arbeidstilsynet. Forutsetningen for å gi slik støtte, er imidlertid at politiets ressursituasjon ivaretas.

Vi mener det også kan være grunn til å se nærmere på formuleringen av lovforslaget hvor tilsynet kan be om politiets bistand når de anser det «nødvendig». Også her savner vi at forslaget spisses tydeligere mot målgruppen og at bistanden er knyttet til de grove lovbruddene.

Arbeidsmiljøkriminalitet og digitaliseringen i arbeidslivet

Utfordringer knyttet til a-krim sett i sammenheng med digitaliseringen i arbeidslivet, er et område som vi savner omtale av i høringsnotatet. Dette er et område som krever betydelig kompetansesatsing i de etatene som jobber med arbeidslivskriminalitet, ikke minst politiet og Arbeidstilsynet.

I ny nasjonal digitaliseringsstrategi skal blant annet kunnskapsgrunnlaget og forskningen om cyberkriminalitet styrkes. I forlengelsen av dette, må departementet også se på hvilke utfordringer økt digitalisering har for arbeidslivskriminaliteten. Tiltak som sikrer lettere tilgjengelig informasjon om hvem som er seriøse aktører i anskaffelsesprosesser er nyttig, men ikke på langt nær tilstrekkelig. Det er viktig at det prioriteres å innhente mer kunnskap om hvordan digitalisering påvirker utviklingen av arbeidslivskriminaliteten, og mer direkte rettede tiltak for å redusere handlingsrommet til disse kriminelle aktørene. Vi ber departementet følge opp dette i et tverrdepartementalt samarbeid.

Med vennlig hilsen,
Akademikerne

—

[Navn Navnesen]
[Tittel]